

Съвет на
Европейския съюз

Брюксел, 9 декември 2022 г.
(OR. en)

15818/22

CORDROGUE 83
SAN 655
COHOM 154

РЕЗУЛТАТИ ОТ РАБОТАТА

От:	Генералния секретариат на Съвета
Дата:	8 декември 2022 г.
До:	Делегациите
№ предх. док.:	15227/22 + ADD 1
Относно:	Заклучения на Съвета относно основан на правата на човека подход в политиките в областта на наркотиците

Приложено се изпращат на делегациите заключенията на Съвета относно основан на правата на човека подход в политиките в областта на наркотиците, които бяха одобрени от Съвета (Правосъдие и вътрешни работи) на неговото 3920-о заседание, проведено на 8 декември 2022 г.

Заклучения на Съвета относно основан на правата на човека подход в политиките в областта на наркотиците

Съветът на Европейския съюз:

КАТО ПРИПОМНЯ, че предназначението на стратегията на ЕС относно наркотиците е да защитава и подобрява благосъстоянието на обществото и на отделния човек, да защитава и подкрепя общественото здраве, да предлага високо равнище на сигурност и благосъстояние за широката общественост и да повишава здравната грамотност¹; че стратегията се основава на международното право, включително на международните конвенции за контрол на наркотиците, изграждащи международната правна рамка на глобалния режим за контрол на наркотиците, както и на международното право в областта на правата на човека;

КАТО ПРИПОМНЯ ангажимента на ЕС чрез Стратегията на ЕС относно наркотиците за укрепване на международното сътрудничество с трети държави, региони, международни и регионални организации, както и на многостранно равнище, за следване на подхода и целите на стратегията, включително в областта на развитието, и за засилване на ролята на ЕС като глобален посредник за насочена към хората и ориентирана към правата на човека политика относно наркотиците;

КАТО ПРИПОМНЯ, че стратегията на ЕС за борба с наркотиците има за цел да допринесе за намаляване на търсенето и предлагането на наркотици и за справяне с вредите, свързани с наркотиците, чрез основан на доказателства, интегриран, мултидисциплинарен и балансиран подход, включващ перспектива за равенство между половете и равнопоставеност в здравеопазването²;

КАТО ПРИПОМНЯ Заключителния документ от специалната сесия на Общото събрание на ООН от 2016 г. относно световния проблем с наркотиците, в който се препоръчва насърчаване на благосъстоянието на обществото като цяло чрез разработване на ефективни, основани на научни доказателства стратегии за превенция, съобразени с нуждите на отделните лица, семействата и общностите, като част от всеобхватни и балансирани национални политики в областта на наркотиците, на недискриминационна основа³;

¹ Цел, основи и подход на Стратегията на ЕС относно наркотиците за периода 2021 – 2025 г.

² Стратегия на ЕС относно наркотиците. Въведение, точки 8 и 2.

³ Заключителен документ от специалната сесия на Общото събрание на ООН от 2016 г. относно световния проблем с наркотиците. Превенция на злоупотребата с наркотици, буква d).

Като ПРИПОМНЯ Резолюция 37/42 на Съвета на ООН по правата на човека⁴ от 23 март 2018 г. относно приноса за изпълнението на съвместния ангажимент за ефективно справяне със и противодействие на световния проблем с наркотиците по отношение на правата на човека, в която се признава значението на всеобхватните и балансираните интервенции на политиката, включително тези в областта на насърчаването на устойчив и жизнеспособен поминък;

КАТО ПРИПОМНЯ, че правата на човека са универсални, неотменими, неделими, взаимозависими и взаимосвързани, включително в контекста на политиката в областта на наркотиците, помощта за развитие, здравеопазването и наказателното правосъдие;

КАТО ПРИПОМНЯ заключенията на Съвета относно алтернативното развитие, в които се приветства водещата роля на ЕС и неговите държави членки в хармонизирането на алтернативното развитие с ориентираните към развитието действия на политиката относно наркотиците, както и всеобхватните стратегии за развитие и секторни политики, като например утвърждаването на правата на човека в политиката за борба с наркотиците; намаляването на бедността; селскостопанското развитие и продоволствената сигурност; достъпа до земя и поземлените права; опазването на околната среда и действията в областта на климата; мирното уреждане на въоръжени конфликти и сигурността; утвърждаването на принципите на правовата държава и доброто управление; както и насърчаването на равенството между половете⁵;

КАТО ПРИПОМНЯ, че последователното, ефективно и ефикасно изпълнение на мерките следва да гарантира високо равнище на защита на човешкото здраве, социална стабилност и сигурност и да допринася за повишаване на осведомеността. Всички потенциални нежелани отрицателни последици, свързани с изпълнението на тези действия, следва да бъдат сведени до минимум, правата на човека следва да се отстояват, а устойчивото развитие да бъде утвърждавано⁶;

⁴ https://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?si=A/HRC/RES/37/42

⁵ Заключение на Съвета относно алтернативното развитие: „Към ново разбиране за алтернативното развитие и свързаните с това ориентираните към развитието действия на политиката относно наркотиците – Принос към изпълнението на Заключителния документ от ССОООН от 2016 г. и целите на ООН за устойчиво развитие“, док. 14338/18.

⁶ Стратегия на ЕС относно наркотиците. Въведение, точка 3.

КАТО ПОДЧЕРТАВА, че държавите – страни по Конвенцията на ООН за правата на детето, се задължават да предприемат всички необходими мерки, включително законодателни, административни, социални и образователни, за закрила на децата от употребата на наркотици и за предотвратяване на използването на деца в производството и в трафика на такива вещества⁷;

КАТО ПРИЗНАВА, че трябва да се разгледа и стигматизацията, свързана с употребата на наркотици и разстройствата вследствие на тази употреба, особено защото тази стигма може да окаже пагубно влияние върху психичното и физическото здраве на употребяващите наркотици, по-специално на хората в уязвимо и маргинализирано положение, и да бъде бариера пред търсенето на подкрепа⁸;

КАТО ОТЧИТА, че многостранният характер на явлението наркотици изисква всеобхватен подход, включващ перспектива, свързана с пола и възрастта, и насърчаващ едновременно и равенството между половете, и недискриминацията на лицата в уязвимо и маргинализирано положение⁹;

КАТО ПРИПОМНЯ необходимостта от поддържане и подобряване на наличността, достъпността и покритието на услугите за намаляване на риска и вредите, включително основани на доказателства най-добри практики, ръководени от минималните стандарти за качество на интервенциите за намаляване на търсенето на наркотици в държавите – членки на ЕС, в съответствие с националното законодателство¹⁰;

КАТО ИЗТЪКВА ОТНОВО принципа на непрекъснатост на грижите в хода на наказателното производство и значението на това да се предложи на лицата с разстройства, причинени от употребата на вещества, широк набор от доброволни и основани на доказателства услуги, свързани с наркотиците, включително грижи, лечение и намаляване на рисковете и вредите, основани на информирано съгласие и управлявани от здравни специалисти, в съответствие с националното законодателство¹¹;

⁷ Конвенция на ООН за правата на детето, член 33.

⁸ Стратегия на ЕС относно наркотиците, стратегически приоритет 6.4.

⁹ Обща позиция на системата на ООН в подкрепа на прилагането на международната политика за контрол на наркотиците чрез ефективно междуведомствено сътрудничество – споделени принципи.

¹⁰ Стратегия на ЕС относно наркотиците, стратегически приоритети 7.1 и 7.2; Препоръка 2003/488/ЕО на Съвета от 18 юни 2003 г. относно превенцията и намаляването на вредите за здравето, свързани с наркотичната зависимост.

¹¹ Принципът на непрекъснатост на грижите е залегнал в Заключенията на Съвета относно алтернативи на принудителните санкции за употребяващи наркотици правонарушители; необходимостта от информирано съгласие и участие на здравните специалисти се съдържа в международните насоки, както и в доклада на WGAD относно политиките в областта на наркотиците.

КАТО ПРИЗНАВА, че незаконният трафик на наркотици представлява заплаха за здравето, сигурността и качеството на живот на гражданите на ЕС, както и за законната стопанска дейност, стабилността и сигурността на държавите – членки на ЕС;

КАТО ПРИЗНАВА също така съвместните усилия на държавите – членки на ЕС, и – в съответствие с тяхната компетентност – на Комисията и съответните агенции на ЕС за борбата с незаконния трафик на наркотици и за ограничаването на пазарите на незаконни наркотици;

КАТО ПОДЧЕРТАВА необходимостта от предотвратяване на свързаните с наркотици престъпления със специален акцент върху необходимостта от борба с насилието, трафика, корупцията и експлоатацията на хора, и особено на уязвими групи, чрез вземане на мерки срещу основополагащите фактори, водещи до тяхното участие в пазарите на незаконни наркотици;

КАТО ПРИПОМНЯ принципите на международното право в областта на правата на човека, включително принципите на законосъобразност и на пропорционалност на наказанието спрямо престъплението;

КАТО ПРИПОМНЯ Рамково решение 2004/757/ПВР на Съвета за установяване на минималните разпоредби относно съставните елементи на наказуемите деяния и прилаганите наказания в областта на трафика на наркотици;

КАТО ОСЪЖДА смъртното наказание, извънсъдебните екзекуции и произволното задържане в някои държави по света, включително за престъпления, свързани с наркотици;

КАТО ПРИЗНАВА, че съгласно конвенциите на ООН за контрол на наркотиците държавите могат да предвидят алтернативни, непредполагащи лишаване от свобода мерки за лица, обвинени в нарушения от по-лек характер, свързани с наркотици без употреба на насилие, и могат да предвидят, в съответствие с националните, конституционните, правните и административните системи, алтернативи или допълнителни мерки по отношение на осъждането или наказанието¹²;

¹² Конвенция на ООН за борба срещу незаконния трафик на упойващи и психотропни вещества от 1988 г., член 3, параграф 4, буква с).

КАТО ПРИПОМНЯ Заключениета на Съвета от 2018 г. относно насърчаването на използването на алтернативи на принудителните санкции за употребяващи наркотици правонарушители, в които се подчертава, че е необходимо държавите – членки на ЕС, да осигуряват и прилагат, когато това е уместно и в съответствие с правните си рамки, алтернативни мерки на принудителните санкции за употребяващите наркотици правонарушители с цел предотвратяване на престъпността, намаляване на рецидивите, подобряване на ефикасността и ефективността на наказателноправната система, като същевременно търсят възможности за намаляване на свързаните със здравето вреди и свеждане до минимум на социалните рискове¹³;

КАТО ОТЧИТА, че в съответствие със Заключениета на Съвета от 2018 г. относно алтернативи на принудителните санкции за употребяващи наркотици правонарушители терминът „алтернативи на принудителните санкции“ би могъл, в зависимост от националното законодателство на отделните държави – членки на ЕС, да се отнася и до алтернативни решения, които се използват вместо традиционните наказателноправни мерки за употребяващи наркотици правонарушители или в допълнение към тях;

КАТО ОТБЕЛЯЗВА също, че поради различните правни рамки и потребности на държавите – членки на ЕС, приемането и въвеждането на алтернативни мерки следва да бъде адаптирано от държавите – членки на ЕС, в съответствие с техните особености и в съответствие с националното, европейското и международното законодателство;

КАТО ПРИЗНАВА текущата работа на Европейската комисия, предвидена в Плана за действие на ЕС по отношение на наркотиците за периода 2021 – 2025 г., да препоръча увеличаване на наличността, ефективно прилагане, мониторинг и оценка на мерките, предвидени като алтернативи на принудителните санкции за употребяващи наркотици правонарушители в съответствие с националното законодателство на държавите членки;

КАТО ПРИПОМНЯ Заключителния документ от специалната сесия на Общото събрание на ООН през 2016 г., в който се поощрява изготвянето и прилагането, при надлежно отчитане на националните, конституционните, правните и административните системи, на алтернативни или допълнителни на осъждането или наказанието мерки в случаи от подходящ характер, в съответствие с трите международни конвенции за контрол на наркотиците, както и насърчаването на пропорционални ответни действия¹⁴;

¹³ Заключение на Съвета относно насърчаването на използването на алтернативи на принудителните санкции за употребяващи наркотици правонарушители, 2018 г., стр. 5.

¹⁴ Заключителен документ от специалната сесия на Общото събрание на ООН от 2016 г. относно световния проблем с наркотиците, точка 4, букви j) и l).

КАТО ОТБЕЛЯВА също, че в общата позиция на системата на ООН по политиката относно наркотиците се признава, че конвенциите на ООН за контрол на наркотиците позволяват на държавите да изготвят и прилагат национални политики относно наркотиците в съответствие със своите приоритети и нужди и съгласно принципа на обща и споделена отговорност и приложимото международно право¹⁵;

КАТО ПРИЗНАВА необходимостта от насърчаване и поощряване на активното и съдържателно участие и ангажираност на гражданското общество, включително на неправителствените организации, младите хора, употребяващите наркотици, лицата в процес на възстановяване, ползвателите на свързани с наркотиците здравни и социални услуги, научната общност, академичните среди и други експерти, за разработването и прилагането на политики в областта на наркотиците¹⁶;

КАТО ПРИЗНАВА необходимостта да се избягват всякакви конфликти на интереси при оформянето и прилагането на политиките в областта на наркотиците и да се гарантира, че те не се влияят от неправомерни търговски интереси, както и че всички конфликти на интереси се решават в съответствие с действащите национални процедури;

КАТО ПРИЗНАВА, че е от компетентността на държавите членки да разработят и приемат национални политики в областта на наказателното правосъдие и наказателно законодателство за определяне на правонарушенията, свързани с употребата на наркотици, както и на съответните санкции, и същевременно КАТО ПРИПОМНЯ, че съгласно член 168 от ДФЕС Европейският съюз допълва действията на държавите членки за намаляване на вредата от наркотиците за здравето, включително посредством информация и превантивни мерки;

1. ПРИКАНВА държавите – членки на ЕС, да продължат да подкрепят разработването и прилагането на основани на доказателства политики и интервенции, поставящи правата на човека в центъра на ответните мерки срещу наркотиците, като същевременно противодействат на престъпността и гарантират обществената безопасност и сигурност, устойчивия и жизнеспособен поминък и здравето на хората, семействата и общностите в ЕС;

¹⁵ Обща позиция на системата на ООН в подкрепа на прилагането на международната политика за контрол на наркотиците чрез ефективно междуведомствено сътрудничество, 2018 г., стр. 12; резолюция 62/8 на CND.

¹⁶ Разработвани въз основа на Стратегията на ЕС относно наркотиците за периода 2021 – 2025 г., стратегически приоритет 7.3.

2. ПРИКАНВА държавите – членки на ЕС, да продължат да насърчават политики в областта на наркотиците, които да зачитат правата на човека, да противодействат на дискриминацията и да ограничават стигматизацията на хората, употребяващи наркотици, за да се гарантира добровolen достъп до услуги, включително превенция, основани на доказателства програми за житейски умения, намаляване на рисковете и вредите, ранно откриване и намеса, консултации, лечение, рехабилитация, социална реинтеграция и възстановяване на употребяващите наркотици, както и лечение на свързани с наркотиците съпътстващи заболявания;
3. НАСЪРЧАВА държавите – членки на ЕС, да продължат да утвърждават в рамките на своите политики в областта на наркотиците подходящи мерки по отношение на пола и възрастта и мерки, отразяващи специфичните нужди на децата и младите хора, жените и лицата в маргинализирано и уязвимо положение;
4. НАСЪРЧАВА държавите – членки на ЕС, да обърнат специално внимание на защитата на правата на децата, включително на защитата на децата от употребата на наркотици, както и на предотвратяването на експлоатацията на деца за незаконното производство и трафик на наркотици;
5. НАСЪРЧАВА държавите – членки на ЕС, да гарантират, че в системата на наказателното правосъдие хората, включително лицата, спрямо които се прилагат алтернативи на принудителните санкции, разполагат с добровolen достъп до недискриминационни и подходящи по отношение на пола и възрастта и основани на доказателства услуги, свързани с наркотиците, въз основа на техните нужди и информирано съгласие;
6. ПРИКАНВА държавите – членки на ЕС, когато е целесъобразно, да подкрепят активното и съдържателно участие и ангажираност в политиките относно наркотиците на научната и експертната общност, гражданското общество, включително неправителствените организации, младите хора, жените и употребяващите наркотици;
7. НАСЪРЧАВА държавите – членки на ЕС, и – съобразно с правомощията им – съответните органи и агенции на ЕС да засилят международното сътрудничество и да интегрират основания на правата на човека и на доказателства балансиран подход, включително в програмите за развитие във връзка с политиките в областта на наркотиците, като утвърждават пълното спазване на международното право в областта на правата на човека, включително на принципите на равенство и недискриминация;

8. НАСЪРЧАВА държавите – членки на ЕС, съответните органи и агенции на ЕС да гарантират, че ориентираният към развитието мерки на политиката в областта на наркотиците, включително алтернативното развитие, зачитат принципите на необвързаност с условия, недискриминация и подходяща последователност, насърчават равенството между половете и гарантират ангажираност сред целевите общности;
9. НАСЪРЧАВА държавите – членки на ЕС, и – съобразно с правомощията им – съответните органи и агенции на ЕС решително да се противопоставят на налагането на непропорционални и нечовешки наказания за свързани с наркотици правонарушения, като смъртното наказание, извънсъдебните екзекуции и произволното задържане;
10. НАСЪРЧАВА държавите – членки на ЕС, когато е целесъобразно и в съответствие с националното им законодателство и в рамките на конвенциите на ООН за контрол на наркотиците и правото на ЕС, да продължат да проучват варианти за основи на доказателства най-добри практики и иновативни подходи, които да ограничават стигматизацията и дискриминацията на хората, употребяващи наркотици;
11. ПРИКАНВА държавите – членки на ЕС, и – съобразно с правомощията им – Комисията и съответните агенции на ЕС да събират и обменят информация за въздействието на прилагането на отговорни наказателноправни действия и алтернативи на принудителните санкции, свързани с наркотиците, по отношение на употребяващите наркотици, особено на хората в маргинализирано и уязвимо положение;
12. ПРИКАНВА държавите – членки на ЕС, и – съобразно с правомощията им – съответните органи и агенции на ЕС да разпространяват информация и да обменят най-добри практики при прилагането и разработването на основан на правата на човека подход в политиките в областта на наркотиците и на подходи за намаляване на стигматизацията и дискриминацията, включително чрез външните действия на ЕС;
13. ПРИКАНВА държавите – членки на ЕС, Комисията и съответните агенции на ЕС, при оценяването на политиките в областта на наркотиците, да обмислят, доколкото е уместно, съобразно със съответните си правомощия и с оглед на наличните данни, въпросите, свързани с правата на човека.